

Povinnosti obce a administrativní náležitosti ve vztahu ke členům JSDHO vycházející z legislativních předpisů

30. března 2015

mjr. Ing. Jan Kolář
vedoucí pracoviště IZS a služeb
HZS Plzeňského kraje, ÚO Plzeň

1. Organizační řízení (doba mimo zásah)

Každá obec podle zákona č. 133/1985Sb. o požární ochraně ve znění pozdějších předpisů zřizuje minimálně jednu jednotku sboru dobrovolných hasičů obce (JSDHO).¹ Jednotka je zřizována v samostatné působnosti, tzn. že i veškeré náklady spojené s její činností jsou hrazeny z rozpočtu obce (viz. zák.č.133/1985Sb. o PO, § 29, odst. 1, písm. d) „*Obec zabezpečuje materiální a finanční potřeby jednotky sboru dobrovolných hasičů obce a požární ochrany*“). Jednotka je obvykle zřizována jako organizační složka obce případně jako součást obecního / městského úřadu.²

Každou JSDHO tvoří její členové – hasiči³, požární technika, výstroj hasičů a věcné prostředky potřebné pro zásah. Členové JSDHO službu v jednotce vykonávají na základě písemné dohody o činnosti v jednotce či v rámci pracovněprávního vztahu, a to buďto za úplatu nebo na dobrovolné bázi. Podrobnější právní výklad k různým typům smluvních vztahů mezi obcí a členy jednotky je uveden v **Metodice pro zřizování jednotek sborů dobrovolných hasičů obcí** vydané Generálním ředitelstvím HZS ČR v roce 2009⁴. Je třeba brát v úvahu, že i ke členům jednotky působících v JSDHO dobrovolně na základě dohody je třeba přistupovat stejně jako k ostatním zaměstnancům obce a dodržovat ustanovení daná zákoníkem práce na poli bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, zejména pak zajištění ochranných pracovních prostředků, obecné školení BOZP, které provádí osoba k tomu odborně způsobilá⁵ a v neposlední řadě také tzv. „referenčních školení řidičů“ pro všechny členy JSDHO, kteří během výkonu služby v jednotce mohou řídit požární techniku (v režimu organizačního i operačního řízení). Toto se týká řízení CAS, dopravních automobilů i všech ostatních vozidel ve vlastnictví obce⁶.

Všichni členové jednotky musí být starší 18 let a zdravotně způsobilí.⁷ Zdravotní způsobilost u členů, kteří činnost v jednotce nevykonávají jako své zaměstnání, posuzuje na žádost obce praktický lékař, u něhož je člen jednotky registrován, podle nařízení vlády č. 352/2003Sb. o posuzování zdravotní způsobilosti zaměstnanců HZS podniků a členů JSDHO obcí nebo podniků. **Periodické prohlídky** jsou pro členy JSDHO prováděny **jednou za 2 roky** a zdravotní způsobilost se posuzuje ve dvou kategoriích podle toho, zda posuzovaný je nositelem dýchací techniky nebo není.

Vyhláška č. 247/2001Sb., o organizaci a činnosti jednotek PO ve znění pozdějších předpisů stanovuje určitý počet hasičů každé jednotky ve funkcích **velitel** nebo **strojník** (řidič a obsluha požární techniky). Tento počet je různý dle zařazení jednotky do kategorie JPO⁸, vždy jsou však v jednotce minimálně **tři velitelé** (jeden velitel jednotky + dva velitelé družstva) a **dva strojníci**. Pro výkon funkce velitele nebo strojníka musí být vybraný hasič odborně způsobilý, tzn. že musí po získání stanovené doby praxe v jednotce a dosažení daného minimálního věku absolvovat základní školení u HZS kraje a tuto odbornou způsobilost obnovovat v předepsaných cyklech (opět se liší dle kategorie JPO).⁹

Podle § 26 zák. č. 133/1985Sb., o PO „*obec zabezpečuje odbornou přípravu členů JSDHO*“ a „*poskytuje náhradu ušlého výdělku členu JSDHO, který ve své pracovní době nebo v době, ze které mu plyne příjem z podnikání nebo jiné samostatné výdělečné činnosti, zúčastní zásahu při požáru nebo jiných záchranných prací při živelních pohromách nebo jiných mimořádných událostech nebo nařízeného cvičení anebo nařízené odborné přípravy*.“ Nařízenou odbornou přípravou jsou výše zmíněné kurzy (školení) k získání odborné způsobilosti k výkonu funkce velitele nebo strojníka, případně další specializační kurzy pro nositele dýchací techniky, obsluhu motorových pil apod. Pokud se termín školení kryje s pracovní dobou člena JSDHO v civilním zaměstnání, poskytuje obec jeho zaměstnavateli refundaci mzdy, kterou zaměstnavatel vyplácí i v době konání kurzu. **Zaměstnavatel člena JSDHO vydaje na jeho**

¹ Nezaměňovat s pojmem Sbor dobrovolných hasičů (SDH), což je základní organizační složka občanského sdružení SH ČMS působící na úseku požární ochrany.

² V obou případech je vždy sepsána a zastupitelstvem schválena zřizovací listina.

³ Minimální početní stavy hasičů v jednotce udává vyhl. č. 247/2001Sb. dle kategorií JPO, do které je jednotka zařazena plánem plošného pokrytí kraje.

⁴ Vydáno pod č.j. MV-52763-6/PO-2008.

⁵ Zaměstnanec obce s odbornou způsobilostí nebo specializovaná externí firma

⁶ Výjimka z povinnosti zdokonalování odborné způsobilosti pro řidiče vozidel HZS ČR a jednotek dobrovolných hasičů (profesní způsobilost řidičů) daná zák.č. 374/2007, § 46, odst.3, písm.c) nezbavuje povinnosti zajišťování referenčních školení podle zákoníku práce (§ 103 odst.2, § 106 odst. 4, § 349 odst. 1 z.č.262/2006Sb. ve znění pozdějších předpisů) !!!

⁷ Zák.č.133/1985Sb., o PO, ve znění p.p., § 65, odst. 4

⁸ Příloha č. 4 k vyhlášce č. 247/2001 Sb.

⁹ Blíže popisuje pokyn generálního ředitele HZS ČR č. 3/2014 ze dne 27.1.2014

mzdu za dny, kdy probíhal kurz, fakturuje zřizující obci. Jelikož kurzy pro získání odborné způsobilosti i specializační kurzy jsou obvykle pořádány v zařízeních HZS kraje, tedy v místě mimo požární zbrojnici jednotky („pravidelné pracoviště“), je účast člena jednotky na kurzu ze strany obce chápána jako služební cesta.¹⁰ **Účastníkovi tedy náleží náhrada cestovních výdajů** podle §151 a následujících zákona č. 262/2006Sb., zákoník práce v platném znění (stravné, doprava apod.)¹¹.

Řád výkonu služby v jednotkách HZS podniků a SDH obcí a SDH podniků vydaný jako pokyn ředitele HZS ČR č. 25 ze dne 8.6.2009 (SIAŘ GR 25/2009), který kromě platné legislativy shrnuje všechny předpisy důležité pro výkon služby v jednotkách do té doby určené prioritně pro příslušníky HZS ČR (zejména řady služeb)¹², mj. v čl. 9 stanovuje **minimální rozsah vybavení osobními ochrannými pracovními prostředky (OOPP)** člena JSDHO a požadavky na vybavení jednotky. Tabulka s výpisem předepsaného osobního vybavení hasiče je uvedena níže.

Tabulka č. 1: Minimální rozsah OOPP hasiče

Druh osobního ochranného pracovního prostředku		Počet pro každého hasiče
Pracovní stejnokroj II (PS II) (bavlna 100%, resp. aramid 100%, aramid/viskóza FR)	blůza	1
	kalhoty	1 (2)*
Čepice k pracovnímu stejnokroji II		1
Ochranný oděv pro hasiče třívrstvý (kabát, kalhoty)		1***
Jednovrstvý ochranný oděv pro hasiče pro likvidaci požárů ve venkovním prostředí (blůza, kalhoty)		1**
Přilba pro hasiče		1
Obuv pro hasiče (příp. i s prodyšnou membránou)		1
Ochranné rukavice pro hasiče (zásahové rukavice)		1
Ochranné rukavice proti mechanickým rizikům (pracovní rukavice)		1
Kukla pro hasiče		1***
Lékařské rukavice pro jednorázové použití nesterilní		1
Hasičský opasek s karabinou s minimální pevností 22 kN v podélném směru se sekyrou (tzv. polohovací pás)		1****
Svitilna		1
Stejnokrojové doplňky k ochrannému oděvu a PS II	Triko s dlouhými rukávy- bavlna	1
	Triko s krátkými Rukávy- bavlna	1
	Spodky dlouhé „thermo“	1***
	Triko s dl. rukávy „thermo“	1***
	Triko s krátkými rukávy „thermo“	1***

Poznámky:

- * 2 ks kalhot PS II jsou minimálním požadavkem pro hasiče z povolání. PS II je stejnokrojem hasiče dobrovolné jednotky a v provedení bavlna nebo směs bavlna/polyester není určen pro zásahy u požárů.
- ** Jako alternativu k tomuto oděvu lze až do vymoření k PS II v provedení 100% aramid nebo směs aramid/viskóza FR nebo k ochrannému oděvu pro hasiče třívrstvému.
- *** Minimální požadavek pro hasiče v jednotce HZS podniku nebo v jednotce SDH podniku.
- **** Uvedený prostředek může být u dobrovolných jednotek používán i jako společná ochranná pomůcka v množství odpovídající počtu hasičů jednoho družstva (6 ks).

Každá jednotka tedy musí být vybavena minimálně **jednovrstvými zásahovými oděvy** (zásahový oděv II) pro likvidaci požáru ve venkovním prostředí (bavlněný pracovní stejnokroj PS-II zásahovým oděvem není, jedná se pouze o stejnokroj určený pro činnosti mimo zásah) - každý člen musí mít zásahový oděv vlastní¹³. Třívrstvé oděvy (zásahový oděv I) nejsou sice předepsány, ale minimálně jednotky vybavené izolačními dýchacími přístroji, jejichž hasiči vstupují při hašení požáru do objektů, musí nutně mít třívrstvý zásahový oblek. Každý hasič v jednotce musí být dále vybaven zejména **zásahovou přilbou, zásahovou obuví, ochrannými rukavicemi a svítilnou** pro hasiče.

Hasičský opasek je považován za společnou ochrannou pomůcku, v jednotce postačí v počtu hasičů jednoho družstva (6 ks). Všechny vyjmenované prostředky musí splňovat technické parametry dané vyhláškou č. 69/2014Sb. o technických podmínkách věcných prostředků PO a platných příslušných norem ČSN.

¹⁰ Nutno právně ošetřit v dohodě o činnosti v jednotce nebo pracovní smlouvě (z. 119/1992 Sb., o cestovních náhradách, §1, odst. 1, písm. c).

¹¹ Cestovní příkaz schvaluje a náhrady vyplácí zřizovatelská obec.

¹² Legitimita pokynu vychází z písm. i), odst. 1, § 24 zák. 133/1985 Sb. o PO: „*Ministerstvo na úseku požární ochrany řídí odbornou přípravu a usměrňuje po odborné stránce výkon služby v jednotkách PO.*“

¹³ Jednotka kat. JPO V bude vybavena minimálně 9 kusy zásahových oděvů (dle min. stavu počtu hasičů v JPO dle vyhl. 247/2001Sb.)

2. Operační řízení (v době zásahu)

§ 29 zák. 133/1985Sb. o PO dále říká, že: „*obec zajišťuje péči o členy JSDHO, jakož i péči o zaměstnance zařazené v jednotkách sborů podniků, členy jiných jednotek sboru dobrovolných hasičů obce nebo podniků, popřípadě i o osoby vyzvané k poskytnutí osobní pomoci podle § 18, jestliže zasahují za ztížených podmínek nebo u déle trvajících zásahu na území obce.*“ Tato povinnost je blíže specifikována v **nařízení vlády 172/2001Sb., k provedení zákona o PO**, ve znění pozdějších předpisů, § 18 - Minimální podmínky a rozsah poskytování péče a § 19 - Náklady na zabezpečení minimálních podmínek péče.

Minimálními podmínkami a rozsahem poskytování péče zasahujícím hasičům a osobám vyzvaným k poskytnutí osobní pomoci velitelem zásahu se rozumí zajištění:

- a) ochranných nápojů, vyžaduje-li zásah použití speciálních ochranných prostředků (např. dýchací techniky) v nepřetržité délce 30 minut nebo provádí-li se zásah po dobu nejméně 2 hodin,
- b) stravování, jde-li o práci při zásahu trvajícím nepřetržitě po dobu nejméně 4 a půl hodiny,
- c) vhodného místa pro odpočinek, případně ubytování, trvá-li práce při zásahu déle než 12 hodin.

Za zabezpečení minimálních podmínek péče odpovídá velitel zásahu,¹⁴ náklady hradí obec v jejímž katastru se mimořádná událost nachází, a to v rozsahu písm. e) odst.1 § 29 zák. 133/1985Sb. o PO, tedy **pro všechny zasahující jednotky sboru dobrovolných hasičů obcí a podniků, případně osob vyzvaných velitelem zásahu k poskytnutí osobní pomoci**. V případě nebezpečí z prodlení může náklady na zabezpečení minimálních podmínek péče uhradit namísto obce HZS ČR, náhradu takto vynaložených výdajů poté daná obec Hasičskému záchrannému sboru ČR poskytne zpětně.¹⁵

Podle § 19 nařízení vlády č. 172/2001Sb. jsou náklady spojené s poskytováním **ochranných nápojů** limitovány do výše dolní hranice sazby podle zvláštních právních předpisů, které stanoví výši sazeb stravného při pracovní cestě zaměstnanců v pracovním poměru (pro rok 2015 platí vyhl. MPSV č. 328/2014), v současné době tedy částkou **69 Kč** na osobu. Výše **nákladů na stravování** (v případě zásahu trvajících nejméně 4 a půl hodiny) se podle délky a náročnosti zásahu může stanovit v rozmezí částky 1,75 až 2,25 násobku hranice dané pro ochranné nápoje (zaokrouhlené na celé koruny), tedy **121 Kč až 155 Kč**. Při případném zajišťování ubytování jsou obcí hrazeny prokázané výdaje.

Během zásahu může dojít k úrazu hasiče. Pokud došlo k poškození zdraví nebo k jeho smrti, má poškozený podle zákona č. 133/1985Sb., o požární ochraně nárok na finanční odškodnění státu, který daného hasiče odškodňuje prostřednictvím HZS kraje¹⁶. V případě úmrtí mají pozůstalí nárok na jednorázové mimořádné odškodnění¹⁷. Nárok na odškodnění vzniká vyhlášením poplachu jednotce, za součást zásahu (příprava k výjezdu) se tedy považuje i cesta hasiče po vyhlášení poplachu do hasičské zbrojnice, např. z místa bydliště¹⁸. Zásah končí návratem jednotky zpět na místo dislokace. Každý úraz musí být nahlášen veliteli jednotky a veliteli zásahu (musí být prokazatelně zaznamenán ve zprávě o zásahu, i s popisem, jak k úrazu došlo). Následně je třeba tuto událost nahlásit také veliteli stanice, v jejímž hasebním obvodu JSDHO působí. Ten sdělí poškozenému další postup. O finančním odškodnění rozhoduje úrazová komise krajského ředitelství HZS kraje, která vyžaduje další podrobnou dokumentaci (lékařská zpráva, záznam o úrazu, kopie zřizovací listiny JSDHO, dohody o členství v jednotce, potvrzení o zdravotní způsobilosti, o provedené odborné přípravě atd.). **Z tohoto důvodu je důležité, aby zřizující obec měla v pořádku veškerou dokumentaci související se zřízením jednotky.**

¹⁴ § 71 odst.2 zák. 133/1985Sb. o PO, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁵ NV 172/2001 Sb., k provedení zákona o PO ve znění p.p., § 19, odst. 4.

¹⁶ §80, zák. 133/1985Sb., o PO ve znění p.p.

¹⁷ §81, zák. 133/1985Sb., o PO ve znění p.p.

¹⁸ SIAŘ 40/2001 - Bojový řád JPO, metodický list Obecné zásady č.3